

Barcelona com a ciutat turística

12/2009 - Geografia.

L'article presenta una anàlisi de les forces històriques, polítiques, econòmiques i socials que han afectat l'evolució de l'estructura urbana de Barcelona des dels temps medievals fins als anys 1970. Aquest article argumenta que les característiques urbanes de Barcelona i el seu atractiu com a destí turístic no són merament el resultat d'una gran transformació urbana recent o de la recuperació de l'arquitectura Modernista, sinó fruit d'una evolució històrica llarga i tumultuosa de la ciutat. La història urbana de Barcelona il·lustra així com el paisatge urbà d'una ciutat amb gran atractiu turístic és per una banda, resultat de la planificació urbanística, però també d'esdeveniments socials, econòmics i polítics que sovint produeixen resultats inesperats.

El Desconsol, escultura de Josep Llimona (1864-1934), al Parc de la Ciutadella. Aron Rocha ©

L'article s'emmarca en l'interès de l'autora per l'exploració metodològica i interdisciplinària. Per això fa un esforç per aportar una nova interpretació de l'ús de l'espai públic de la ciutat des d'una perspectiva històrica. L'article entrelaça la geografia històrica amb l'ordenació del territori i l'estudi de la morfologia urbana tot fent un repàs interpretatiu a l'evolució urbanística de Barcelona des de la seva fundació fins a l'inici del període democràtic a mitjans dels anys 1970. L'article s'estructura a través de períodes i esdeveniments històrics per exemplificar com les característiques de l'espai urbà de Barcelona i el seu atractiu turístic són el resultat d'una evolució llarga i complexa en la qual influeixen dinàmiques de caire polític i econòmic contradictòries.

En l'anàlisi històrica de la ciutat es constata com durant llargs períodes la ciutat ha crescut sense planejament. L'organització de gran esdeveniments com les Exposicions Universals del 1888 i 1929, a l'igual que els Jocs Olímpics de 1992 han servit per gran reestructuracions urbanes. La relació amb Madrid com a centre de poder ha estat ambigua. En algunes ocasions, polítiques governamentals que malbarataven la vida política i cultural de la ciutat (Felip V i dictadura de Primo de Rivera) beneficien l'interès econòmic de l'elit local, que deixa la seva empremta en el paisatge urbà de la ciutat. La intervenció de Madrid és crucial quan al segle XIX el govern central imposava el Pla Cerdà sobre la voluntat de l'ajuntament. En unes altres ocasions, com durant la dictadura del General Franco, totes les esferes de la ciutat incloent-hi la política, cultural i urbanística es degraden. Tanmateix, el canvi urbà durant aquest darrer període no veu ser mai tant dràstic com aquell que tingué lloc en algunes ciutats dels EUA sota els programes de renovació dels centres històrics.

Junt amb l'aspecte polític, les característiques culturals i identitàries són uns altres factors a considerar a l'hora d'interpretar la morfologia de la ciutat. Barcelona és la capital de Catalunya, una regió política autònoma a Espanya amb identitat nacional. Durant els segles XVIII i XIX la ciutat es converteix en el centre d'una societat civil burgesa molt activa tant econòmicament com políticament, la qual deixa la seva petjada en el desenvolupament urbanístic de la ciutat. Amb tot, Barcelona ha estat també des del segle XIX, un espai per a la manifestació de moviments obrers i reivindicacions socials que han contribuït a transformar i replantejar espais públics.

Antònia Casellas

Departament de Geografia

"Barcelona's urban landscape. The historical making of a tourist product". Antònia Casellas. *Journal of Urban History*. Vol. 35 (6), p.815-832. 2009.